

Педагогические науки/ 2.Проблемы подготовки специалистов

Бабій І. В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

Україна

Вдосконалення підготовки педагогів дошкільної освіти, як важлива умова модернізації освіти

Нові економічні, політичні, соціальні та інформаційні реалії вносять свої корективи у дошкільну освіту й систему підготовки педагогічних працівників дошкільних закладів. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що «підготовка педагогічних працівників, їх професійне вдосконалення – важлива умова модернізації освіти». Передусім це стосується підготовки вихователів дошкільних закладів, від діяльності яких, безумовно, залежатиме моральна вихованість дошкільників [4].

Згідно із Законом України «Про дошкільну освіту»:

- Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні;

- Дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на:

- забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;

- формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Завданнями дошкільної освіти є:

- збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини;

- виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля;

- формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду;
- виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту;
- здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї [3].

Ефективність роботи освітніх закладів залежить не лише від програм навчання і виховання, а й від особистості педагога, його взаємин з дітьми. Безперечно, кожен талановитий, висококваліфікований, вдумливий педагог поєднує у своїй практиці загальнотеоретичні досягнення педагогіки, власний досвід, особистісні переваги та особливості дітей, з якими він працює. Тому навіть найдосконаліша теорія не може дати вичерпної відповіді, яким бути педагогу, однак вона є основою, на яку мусить опиратися навіть найобдарованіший з них [4].

В етнопедагогіці мудрість народу у вихованні дітей зосереджена передусім у пестувальному мистецтві. Основні його фігури – пестунки – поєднували в собі душевну щедрість, відкритість, любов до дітей з неабияким умінням спілкуватися з ними, реагувати на їхні потреби. То були люди, які своє призначення вбачали в тому, щоб піднімати дітей, створювати довкола сприятливу, наснажену радістю й оптимізмом духовну атмосферу, виводити їх на дорогу життя. На це вони покладали свої душевні й інтелектуальні сили, свій непідробний педагогічний хист.

Актуальним є застосування особистісно орієнтованого підходу (І. Бех), коли оволодіння професією педагога, педагогічною майстерністю, підвищення кваліфікації здійснюється на індивідуально-особистісному рівні. Цей підхід становить основу технології гуманістичної професійної освіти і забезпечує:

- задоволення потреби особистості в позитивному ставленні до неї інших людей, самоповазі, у прагненні до самоактуалізації;
- формування ціннісного ставлення до себе, інших людей, до людства;
- створення сприятливого середовища для самовиховання та саморозвитку особистості [1, с. 22–23].

Педагоги допомагають дітям усвідомити таку істину: вважати себе гідним спадкоємцем культурних традицій, створених попередніми поколіннями, передусім означає глибоко їх вивчати, добре знати, шанувати і продовжувати впроваджувати їх у життя.

Процес виховання у педагогічній системі здійснюється в умовах видозміни педагогічних цілей та виникнення нових завдань у галузі морального виховання в процесі розвитку суспільства й постійного оновлення змісту освіти, в умовах удосконалення старих і створення нових форм і методів виховання, а також постійного оновлення контингенту дошкільників і вихователів.

Успішне здійснення педагогічної діяльності потребує від вихователя володіння великим комплексом знань, а з-поміж них основними є знання з дошкільної педагогіки, дитячої психології, індивідуальних психологічних характеристик, вікової фізіології, дошкільної педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я дітей. Одночасно йому необхідно опанувати відомості, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей.

Всі ці знання потрібні педагогу не як теоретичний багаж, а як основа необхідних у його діяльності практичних умінь:

- аналізувати програмну і методичну літературу, передовий педагогічний досвід;
- організовувати і планувати розвиток дітей у різних видах діяльності (ігровій, навчальній, побутовій, трудовій, образотворчій, музичній та ін.);
- аналізувати педагогічні ситуації та явища, поведінку дітей і власні дії;
- діагностувати розвиток дітей, здійснювати на цій основі диференційоване навчання і виховання, об'єктивно оцінювати наслідки власної діяльності;

- виготовляти дидактичні посібники і використовувати їх з метою оптимізації різних форм навчально-виховного процесу;
- виховувати у дітей інтерес до духовних, історичних і культурно-національних цінностей народу;
- пропагувати педагогічні знання серед батьків і громадськості, залучати батьків до участі в роботі дошкільного закладу; ефективно використовувати спадщину народної і класичної педагогіки;
- взаємодіяти з помічником вихователя, музичним керівником, керівником фізичного виховання, методистом, завідувачем дошкільним закладом [3].

Нові реалії, орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, реорганізація системи дошкільної освіти (зміна співвідношення родинного і суспільного дошкільного виховання, урізноманітнення його форм, багатоваріантність освітньо-виховних програм) зумовлюють необхідність змін і в системі підготовки фахівців дошкільної освіти. На це спрямована Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». Вона передбачає перехід до гнучкої, динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, формування мережі вищих навчальних закладів, здатної за освітніми та кваліфікаційними рівнями, типами, формами і термінами навчання, джерелами фінансування задовольняти інтереси особи, потреби кожного регіону і держави у педагогічних кадрах [2].

Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти багаторівнева:

I рівень – молодший спеціаліст. Передбачає право після трьох років підготовки на базі повної середньої освіти у педучилищі працювати вихователем дитячого садка.

II рівень – бакалавр. Після чотирьох років підготовки у педагогічному коледжі, інституті, педуніверситеті випускник одержує спеціальність вихователя дошкільного виховного закладу.

III рівень – спеціаліст. Цей рівень кваліфікації забезпечується педагогічними інститутами та педагогічними університетами, випускники яких

отримують дипломи вихователя дошкільного закладу з додатковою спеціалізацією (психолог, учитель іноземної мови, керівник художньої діяльності дітей, музичний керівник, інструктор з фізичної культури).

IV рівень – магістр. Підготовку фахівців цього рівня, які можуть працювати викладачами педагогіки і психології в педучилищі, педколеджі, педінституті, здійснюють педагогічні університети [2].

Освітньо-професійна підготовка у вищих навчальних закладах передбачає формування майбутнього педагога як людини, якій притаманні гуманність, духовність, творчість, яка володіє необхідними для роботи в дошкільному закладі професійними знаннями, вміннями і навичками. Зміст підготовки у ВНЗ має відповідати таким вимогам:

- пріоритет національних і загальнолюдських духовних цінностей;
- органічний зв'язок спеціальних курсів з національною культурою, історією, традиціями українського народу;
- формування у студентів потреб і здібностей до пізнавальної творчості, критеріальних основ наукового світогляду, що забезпечує пріоритет людини та її цінностей;
- науковий і світський характер соціально-гуманітарних дисциплін, незалежність їх викладання від політичних партій, громадських і релігійних організацій;
- демократизм системи викладання дисциплін, свобода вибору студентами форм занять і навчальних курсів;
- безперервна система вищої педагогічної освіти: до вступу у ВНЗ в час навчання та після його закінчення [2].

Сучасні реалії орієнтують на спеціальну підготовку вихователя як гуманістично зорієнтованої особистості, здатної оперативно реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, умов власної професійної діяльності, розробляти і впроваджувати нові технології у процес навчання і виховання.

Отже, підготовка вихователів передбачає створення комплексу психолого-педагогічних умов підвищення компетентності у науково-методичній та організаційно-змістовій сферах професійної освіти, ґрунтується на системі професійної підготовки з урахуванням актуальних проблем сім'ї, дитинства та дошкільної освіти.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності : наук. видання. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
2. Державна Національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» – К. : Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2001. – 55, [1] с. – (Бібліотечка журналу «Дошкільне виховання»).
4. Національна Доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2001. – № 29 від 18 липня. – С. 4–6.